

Carra i creu d'en Deu d'Olot

crònica

El 75è aniversari de la mort d'en Joan Deu i Ros (Olot, 1835-1919) passarà probablement d'una manera ben plàcida i oficial, sense desvetllar cap mena de controvèrsia, tenint en compte que ha estat, sens dubte, un dels personatges més polèmics de la història contemporània olotina. L'Ajuntament de la ciutat, complint amb un deure de restauració històrica i honorífica, a petició del Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i comarca, i de la agrupació local d'ERC, ha decidit tornar al nomenclator de carrers ciutadans el nom de Joan Deu.

organisme que seria la nineta dels seus ulls. El 1868, arran de la Revolució de Setembre, que acabarà amb el regnat d'Isabel II, Joan Deu era elegit, per sufragi universal, alcalde d'Olot. De fet, havia participat, des d'uns anys abans, en les conspiracions de Prim i de Pierrats, i organitzà a la comarca el Partit Republicà Federal. Així mateix fundaria el cos de «Voluntaris de la Llibertat», i la pròpia milícia republicana amb 900 homes al «Canton de la Montaña». L'actuació d'en Deu a la Garrotxa s'ha d'emmarcar en l'ampli moviment republicà-federal a la província de Girona, al costat dels noms de Toribi Ametller, a Banyoles; Caymó, a la Bisbal; Suñer i Capdevila, a Roses; Rubaudoneu, Lostau, Arderius, a Figueres, etc. Com sovint els trobem representats a les estampes laïques de l'època. El fracàs però d'aquest primer moviment republicà (en Deu s'havia afegit a la partida del diputat Ametller), va provocar també el primer exili d'en Joan Deu.

Una mancança certament notòria, la d'aquests anys d'oblit, si tenim en compte, per exemple, que ja l'Ajuntament de la República, pel setembre del 1931, havia atorgat el seu nom a la plaça Palau, l'antiga plaça major de la vila vella, on encara s'alça can Deu, la casa on nasqué i visqué el personatge. A

més, el desembre d'aquell mateix any, cal recordar-ho, l'Ajuntament el nomenava fill predilecte d'Olot.

Joan Deu i Ros, «en Deu d'Olot» i, sobretot, conegut com «en Deu Republicà», fou un home extraordinàriament popular a la ciutat. El 1855 ja el trobem com a capdavanter per crear el Cos de Bombers d'Olot,

El 1870, en tornar de l'exili, seria reelegit alcalde d'Olot, fins al començament del 1872, en què de nou hagué de fer-se escàpol, per evitar les represàlies dels seus enemics. Estem en els preludis de la tercera guerra carlina. Encara però, el juny de 1872, Joan Deu tornava a ocupar l'alcaldia, fins al gener del 1874, en què es posa fi a la 1a República, i consegüentment comportà la seva dimissió, i la seva marxa a Barcelona durant un cert temps. En aquest darrer període, la darrera carlinada sacsejà fortament la ciutat d'Olot i la seva comarca. En Deu organitzà la

M. L. VILLA DE OLOT.

AÑO ECONÓMICO DE 1875-74.

CONTRIBUCION EXTRAORDINARIA DE GUERRA

	Prasnt.	Cénis.
Por 1. Trimestres para la Contribucion extraordinaria de Guerra.	1	88
Por « la Reedificacion de Tortellá . . . . . »		
Total.	1	88
	4	96

De conformidad con el acuerdo de la Diputacion popular de esta Provincia en sesion de 10 de Agosto proximo pasado sobre contribucion extraordinaria de guerra, por comprenderle á V. la base 1.ª establecida en la misma, mas la base acuerdo de la propia corporacion del dia 23 del mismo mes, extractadas ambas en el Boletin Oficial extraordinario de dicho dia, le aviso haberle correspondido por los indicados conceptos 4 pesetas 96 céntimos cuya cantidad hara V. efectiva en el termino de 4 dias en poder de D. Aniceto Ybran desde las 9 de la mañana á la 1 de la tarde en la Casa-hospicio.

Olot 24 de Setiembre de 1875

El Alcalde popular.

Juan Oñiv.

627 Sr. D. *Ramon Pujol Pujol*
R. S. Ybran

Un document de guerra signat per l'alcalde Joan Deu.

seva defensa, enfrontant-se amb les tropes assetjadores d'en Savalls. Les figures del republicà Deu i el carlí Savalls han quedat a la memòria popular com a personatges emblemàtics i antagònics d'aquella guerra civil del XIX. Finalment, els

cristal·litzaren especialment, als ulls de la gent catòlica i conservadora d'Olot, quan en Deu, amb motiu de la defensa de la ciutat dels atacs carlins, va aprovar la incautació de l'església de Sant Esteve per convertir-la en caserna i fins presó dels

d'una absoluta parcialitat, mogudes per contundents preses de posició a l'entorn del personatge. Marià Vayreda, Castellà i Llovera, Juanola, etc, gairebé sempre des d'una visió conservadora i carlina. Josep Pla, Rafael Benet, Enric Galwey, en

carlins, pel març de 1874, aconseguiren ocupar Olot, fins al mateix mes de l'any següent. Més tard, en Deu visqué de prop, molt probablement, el darrer episodi de la carlinada a les nostres comarques, en el famós pacte de l'Hostal de la Corda entre Martínez Campos i en Savalls.

La figura d'en Joan Deu com a polític local tingué una àmplia repercussió en la vida de la ciutat. Les seves disposicions cíviques i urbanístiques, com la reforma del carrer Major, prop de la font del Conill, la retirada del cementiri del centre de la vila, al peu de l'església de Sant Esteve, l'enderrocament de l'antiga casa rectoria o la capella del Portal per facilitar el pas dels carrers, la creació de l'esmentat Cos de Bombers, i tot un seguit de normes sobre façanes, canaleres, embelliment, salubritat i altres lleis ciutadanes dutes a terme sovint, és cert, per motius defensius arran de les carlinades, representen mèrits prou reconeguts d'aquell home arraumat (pintorese i charmant el descriu Rafael Benet), empenedor i liberal.

Però és evident també que el seu profund laïcisme el portà a greus enfrontaments amb el poder clerical, amb l'ordre dels Escolapis, arran de la creació d'un col·legi laic de segon ensenyament, amb el rector Mn. Quera, etc. I sobretot, les seves actituds anticlericals que

El pas dels anys en dues imatges de Joan Deu.

carlins locals, amb el subsegüent escàndol per les profanacions del temple. La llegenda negra d'en Joan Deu, és clar, ve d'aquí. A la qual cal afegir un bon mostrari d'acudits i actituds, sempre en la línia d'un anticlericalisme militant, que els més vells del poble encara saben explicar. En Pla, a través de Rafel Puget, el descriu com un bon home, d'ànima infantil i dotat de prou finesa política.

Tot i així, malgrat la, diguem-ne, mala premsa de molts autors, és evident que Joan Deu era una figura prou respectada i admirada per àmplies capes de la població. La seva mort, ocorreguda el 6 de desembre del 1919, va significar una manifestació de dol popular sense precedents, present encara en el record dels qui ho varen viure. Un enterrament laic amb orquestra i una sepultura al racó civil del cementiri. No hi ha dubte que aquell any, amb el seguit de vagues i lock-outs que patí la població obrera d'Olot, va propiciar la magnitud de l'homenatge d'una figura tinguda per emblemàtica pels sectors obreristes i republicans.

Sigui com sigui, la personalitat d'en Joan Deu i Ros, odiat a mort per uns, (dels quals en Marià Vayreda n'és un notable exemple), i venerat pel liberalisme i el republicanisme local, ha constituït una figura certament polèmica. Les referències biogràfiques a la historiografia local són sovint

fan unes aproximacions humanes més acurades i sovint sucoses per l'ampli anecdotari de la vida d'en Joan Deu. En Ramon Grabolosa, en el seu Carlins i liberals no es decanta. El Dr. Danés, en una breu nota biogràfica en fa una modesta defensa. I finalment trobaríem les hagiografies, com el fulletó de la Concentració Republicana Democràtica del 1921. Tal vegada manqui encara l'estudi rigorós de la seva figura (assenyalem el recent article d'en Josep Murlà, i un treball anunciat que durien a terme les joventuts d'ERC). Amb tot però, més necessari és, encara, l'anàlisi del fenomen de l'anticlericalisme a les nostres comarques. En aquest moment, i si ens referim al darrer quart de segle del XIX, han proliferat els estudis de l'obrerisme i la Internacional (Termes o Puigvert a casa nostra), el carlisme (Jordi Canal), la història eclesial i la Restauració, però ens manca certament l'estudi d'aquella ideologia i actituds que proliferaren entre les forces liberals, republicanes i les que, genèricament, més tard es qualificà d'esquerres, fins a la gran esbotzada del 1936. En aquest sentit, cal qualificar la commemoració d'enguany a Olot, com d'estricta justícia històrica i ciutadana, però és el moment d'esperar els estudis que ens manquen del republicanisme federal i els seus aixecaments a les comarques gironines, i endinsar-se en els orígens del laïcisme i l'anticlericalisme, que no foren pas patrimoni exclusiu d'en Joan Deu, i que donaren prou joc a la història d'aquest país.

JORDI PUJULA